

*В.М. Онегіна, канд. екон. наук, доц.,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА В УКРАЇНІ

Кредитне забезпечення – одна із найбільш гострих проблем функціонування та розвитку аграрного сектора в процесі ринкової трансформації. Висока вартість приватних кредитних ресурсів і через макроекономічну нестабільність, і внаслідок високого ризику кредитування аграріїв, низької прибутковості, високого рівня заборгованості сільськогосподарських підприємств та відсутності правового забезпечення ліквідних кредитних трансакцій унеможлилювали кредитування не тільки розширеного, а й простого відтворення у сільському господарстві. Незважаючи на поступове зниження з 1999 р. жорсткості грошово-кредитної політики, в Україні ставка за кредитами комерційних банків залишалася високою та у 2000 р. складала 40,3 %, у 2001 р. – 31,9 % (для порівняння: у Великій Британії середня процентна ставка за кредитами наприкінці 90-х років ХХ ст. дорівнювала 7,21 %, у США – 8,35 %, в Японії – 2,32 %, Франції – 6,55 %). Обсяги кредитування сільського господарства знизилися до критичних. У 1998 р. були прокредитовані лише 1,9 % виробничих витрат сільськогосподарських підприємств, у 1999 р. – 2,4 %. Фактично ринкові реформи не створили механізмів фінансового забезпечення відтворення в сільському господарстві.

У 2000 р. в Україні було запроваджено часткову компенсацію державою відсотків за кредитами, що надаються сільгоспвиробникам. Такі заходи дозволили активізувати кредитування аграрного сектора. У 2000 р. сільськогосподарськими підприємствами було одержано у 4,9 разів більше кредитів порівняно з 1999 р. Обсяг кредитування підприємств АПК у 2000 р. склав 2 090 млн. грн., зокрема пільгових кредитів було надано на суму 818 млн. грн. Рівень повернення кредитів становив 92 %. У 2007 р. підприємствами АПК було отримано 11 599 млн. грн. кредитів, зокрема пільгових – 7 755 млн. грн.

Зростання обсягів кредитування мало пряму кореляцію із фінансовими результатами сільськогосподарських підприємств (коефіцієнт кореляції в 1998-2006 рр. дорівнював 0,816), збільшенням інвестицій в основний капітал у сільському господарстві (коефіцієнт кореляції – 0,794), зростанням обсягів виробництва сільськогосподарської продукції (коефіцієнт кореляції – 0,858). Бюджетна підтримка кредитування мала позитивний мультиплікативний ефект, тобто сприяла не лише зростанню обсягів кредитування, але й збільшенню обсягів виробництва, прибутків, інвестицій у сільському господарстві.

Незважаючи на прогрес у розвитку кредитування аграрного сектора економіки за останні роки, обсяги кредитування далекі від його потреб, а кредитні механізми не є досконалими. У 2006 р. у Вовчанському районі Харківської області обсяг отриманих кредитів великими і середніми

сітьгоспідприємствами становив 52,9 % від їх потреб. Нестабільність бюджетного фінансування, здешевлення кредитів знижують ефективність програми підтримки, ускладнюють фінансове планування для виробників. У 2007 р. обсяги наданих кредитів підприємствам АПК становили лише 5,2 % від вимог банків за наданими кредитами.

Для формування стійких механізмів кредитного забезпечення аграрного сектора необхідно:

- продовжити програму компенсації державою процентних ставок при підвищенні обґрунтованості та прогнозованості рівня компенсації, спростити процедури оформлення та одержання субсидій;
- затвердити порядок часткової компенсації процентної ставки за кредитами сільгоспвиробникам до 31 січня поточного року;
- підвищити доступність кредитів за рахунок створення Фонду кредитних гарантій;
- надавати на зворотній основі при заснуванні кредитних кооперативів та кредитних спілок державну фінансову підтримку.

Онегіна, В.М. Кредитування аграрного сектора України [Текст] / В.М. Онегіна // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2008 р.): у 2-х т. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – Т. 1. – С. 48-50.